

zitter, als zijn meening uit, dat het verder verloop zou beslissen. Welnu, tot nu toe is deze patiënte, evenals het vergelijkbare geval van CLUSZ (*Zeitschr. für klinische Medizin*, Maart 1910) volkomen gezond gebleven. Bovendien achtte ik het ingrijpen dermate ongevaarlijk, dat 1 week vóór het ingrijpen door mij kon worden aangekondigd, dat op de volgende vergadering na 1 maand de patiënte wederom zou vertoond worden. Overigens was door een onvooringenomen deskundige bij de operatieve exploratie de afwezigheid van pulsatie van den schedelinhoud vastgesteld. Naar mijn vaste overtuiging zal echter geen enkel gencesheer, ook de niet ter zake onkundige, dr. VAN LONDEN, toegeven, dat de waarde van een, door verscheidene te goeder naam en faam bekend staande onderzoekers (zie aanhalingen 6 tot 14 op bldz. 72 van dezen jaargang) erkend wetenschappelijk probleem — al is dit voorloopig niet meer dan een werkhypothese — door iets anders verminderd kan worden, dan door eigen, opzettelijk verricht onderzoek.

Amsterdam, 21 Januari 1912.

Dr. L. J. J. MUSKENS.

SECALE CORNUTUM BIJ ATONISCHE BAARMOEDER-BLOEDING.

Aan collega DE MONCHY wil ik opmerken, dat ik uit het schrijven van collega OTTO den indruk kreeg van een ernstigen toestand m. a. w. van een flinke vloeijing; anders zou toch de vroedvrouw den kraamheer niet voor den tweeden maal naar den dokter hebben gezonden, terwijl door het heen en weer loopen al eenigen tijd was voorbijgegaan. Hoewel ik het werk der vroedvrouw zeer op prijs stel en niet gaarne zou zien, dat haar positie werd verzwakt, hoort zij bij een flinke vloeijing, waar massage van de baarmoeder niet voldoende blijkt, de arts naast zich bij het kraambed te hebben.

Ten plattelande hebben de vroedvrouwen even goed als een fleschje met sublimaatpastilles een secale-paraat in haar taschje; wordt dan de arts geroepen, dan blijkt daaruit dat haar secale niet of niet voldoende helpt, en men staat op, ondanks verre afstanden, slecht weer enz.

Nederhorst den Berg,

22 Januari 1912.

S. WARTENA.

HET ONSCHADELIJK MAKEN VAN HET SPUTUM VAN LIJDERS AAN TUBERCULOSE.

Naar aanleiding van PINKHOF's kanttekening „Het sputumfleschje een illusie”, voorkomende op bldz. 188 en 189 van het nummer van 20 Januari jl., veroorloof ik mij de aandacht te vestigen op een artikel van OTTO MOSZEIK in de *Deutsche medizinische Wochenschrift* 1911 n°. 27, getiteld „Zur Tuberculose-Propylaxe”.

MOSZEIK gaat nog verder dan LIEBE en meent op verschillende gronden, dat noch de spuwbakken, noch de kwispedoren, noch de sputumfleschjes aan de te stellen eischen voldoen. Hij heeft peperhuisjes laten maken van waterdicht papier, lang 10 cM., breed 6½ cM. en zoodanig van vorm, dat zij gemakkelijk op het gevoel kunnen worden geopend. Moet de tuberculose-lijder spuwen, dan neemt hij zoo'n peperhuisje, opent het, brengt de opening